

Roerige tijden vragen om een degelijke schatkistbewaarder. Maar Eelco Heinen is een creatieve boekhouder

Posted on 10 november 2026 by Roelof Bouwman

Toen, alweer 22 jaar geleden, de dating-realityserie *Boer zoekt vrouw* debuteerde, waren er nogal wat *mediawatchers* die niet begrepen waarom het programma zoveel kijkers trok. Columniste en sociaal psychologe Beatrijs Ritsema snapte het wél.

Nederlanders, schreef ze in *HP/De Tijd*, kampen met een onstuitbare hang naar 'echtheid'. En 'gewonere' en meer authentieke mensen dan boeren bestaan niet, althans niet in onze beleving.

'De boer,' aldus Ritsema, 'staat aan de basis van onze maatschappij. Hij draagt klompen omdat die beter bestand zijn tegen modder en mest dan schoenen, en hij verricht concrete arbeid waarvan een kind kan begrijpen waarvoor het dient. Heel

iets anders dan op toetsenborden rammen, naar beeldschermen turen of onbegrijpelijk jargon door mobieltjes toeteren, waarmee het merendeel van de beroepsbevolking zich bezighoudt. Boeren zijn ongekunsteld, zij verstaan zich met planten en dieren.'

Vertrouwd gevoel

Zo bezien zou er een overeenkomst kunnen bestaan tussen boeren en ministers van Financiën. Ook die doen iets wat – althans in grote lijnen – door iedereen kan worden begrepen: het beheren van de staatskas. In een land met veel verenigingen, waar iedereen bekend is met het verschijnsel penningmeester, geeft dat een vertrouwd gevoel.

Ook geldt voor ministers van Financiën – van welke politieke richting ze ook zijn – dat je ze vaak kunt horen pleiten voor zuinigheid en degelijkheid. Zo belichamen ze als het ware onze volksaard. Want wat er de afgelopen eeuwen in Nederland ook is veranderd, we zijn nog altijd fanatieke spaarders, in absolute zin én in vergelijking met andere landen.

'Jelle zal wel zien'

Het is daarom ook vast geen toeval dat opvallend veel voormalige ministers van Financiën een plek hebben verworven in ons collectieve geheugen.

Neem Pieter Lieftinck, wiens naam onverbrekelijk is verbonden aan de geldzuivering van 1945: 'het Tientje van Lieftinck'. Minder bekend, maar minstens zo belangrijk is dat Lieftinck in 1948 De Nederlandsche Bank nationaliseerde.

ARP'er Jelle Zijlstra, die in 1958 minister van Financiën werd, vergaarde eeuwige roem op oudejaarsavond van 1966. Cabaretier Wim Kan bracht toen – op melodie van de Beatles-hit *Yellow Submarine* – de meezinger *Jelle zal wel zien* ten gehore. Helaas was Zijlstra er zelf geen getuige van: uitgeput van alle politieke beslommeringen was hij voor de verandering eens vroeg naar bed gegaan.

Aan Zijlstra hebben we de introductie van structureel begrotingsbeleid te danken, ook wel 'Zijlstra-norm' genoemd. De ruimte voor nieuwe overheidsuitgaven of belastingverlagingen werd voortaan berekend aan de hand van de trendmatige ontwikkeling van de belastinginkomsten.

PvdA'er Wim Duisenberg, minister van Financiën in het kabinet-Den Uyl, lanceerde in 1975 de eerste van een reeks bezuinigingsoperaties: de collectieve lasten mochten voortaan niet sneller groeien dan jaarlijks één procent van het nationaal inkomen. Duisenberg ondernam zelfs een drie maanden durende tournee om het concept aan het volk uit te leggen.

Ook minister van Financiën Frans Andriessen (CDA, 1977-1980) probeerde de overheidsuitgaven te temperen, maar trad af toen hij van zijn collega-bewindslieden onvoldoende steun kreeg. Zijn partijgenoot Onno Ruding (1982-1989) pakte de draad weer op en voerde voor het eerst een radicaal bezuinigingsprogramma door.

Zalm-norm

Net als Zijlstra bracht ook de liberale minister van Financiën Gerrit Zalm een norm op zijn naam. In 1994 introduceerde hij trendmatig begrotingsbeleid, waarbij de collectieve overheidsuitgaven worden losgekoppeld van de overheidsinkomsten: de Zalm-norm.

Zalm was tevens een van de acht naoorlogse ministers van Financiën die als lijsttrekker fungeerde bij Tweede Kamerverkiezingen. Ook de al genoemde Zijlstra deed dat, en verder (soms voor, soms na hun ministerschap) ook Frans Andriessen, de PvdA'ers Anne Vondeling, Wim Kok en Wouter Bos, en – meer recent – Wopke Hoekstra (CDA) en Sigrid Kaag (D66). Zijlstra en Kok wisten het bovendien tot premier te schoppen.

Geen electorale glans

Hoe past Eelco Heinen in dit plaatje?

De 45-jarige macro-econoom, opgegroeid in het Gooi, was in 2021 de hoogste nieuwkomer op de VVD-lijst voor de Tweede Kamerverkiezingen. In de zomer van 2024 werd hij minister van Financiën in het kabinet-Schoof.

Het bezorgde hem landelijke bekendheid, maar toch kreeg Heinen bij de vervroegde Kamerverkiezingen van 2025 aanzienlijk minder voorkeurstemmen (126.213) dan zijn partij- en generatiegenoten Vincent Karremans (329.326) en Ruben Brekelmans (166.730). Het beheren van de staatskas, zo weten we sindsdien, levert niet automatisch electorale glans op.

Als minister van Financiën in het kabinet-Jetten tekende Heinen eerder dit jaar voor een begrotingstekort dat in 2027 zal uitkomen op 2,9 procent van het bbp, nog maar net onder de Brusselse norm van 3 procent. Een buffer voor het opvangen van tegenvallers is er dus niet – nogal roekeloos in financieel roerige tijden.

Om Jesse Klaver en Hans Spekman gunstig te stemmen, werden de voorgenomen bezuinigingen op de sociale zekerheid in een vloek en een zucht geschrapt. De zuinigheid en degelijkheid waar ministers van Financiën van oudsher om bekendstaan, was opeens nergens te bekennen.

Creatief boekhouden

Ook bij de meer dan gênante Haagse soap rond het belastingplan – in voorgaande jaren een administratieve operatie die zowel in de Eerste als de Tweede Kamer bijna geruisloos verliep – hoort nadrukkelijk de naam van Heinen. En wat te denken van de box 3-perikelen. De Raad van State oordeelde onlangs dat Heinens Belastingdienst helemaal niet klaar is voor invoering van een taks op vermogenswinst en noemde het 'niet verantwoord' om dit toch al per 2028 door te voeren.

'Daarbij lijkt Heinen opnieuw met een ondeugdelijke financiële dekking voor de plannen te komen,' tekende *De Telegraaf* aan. 'Hij wil ondernemers verleiden zichzelf eerder winst uit te keren, waardoor er belastingopbrengsten naar voren worden gehaald. Dat is creatief boekhouden, een strenge schatkistbewaarder onwaardig.'

Wat moet er nog gebeuren voor we Eelco Heinen kunnen uitroepen tot de meest atypische minister van Financiën uit onze parlementaire geschiedenis? Vermoedelijk nog maar heel weinig.

Wynia's Week** verschijnt 156 keer per jaar en wordt **volledig mogelijk gemaakt** door de donateurs. Doet u mee? **Doneren kan zo. Hartelijk dank!